

Reflexió sobre les finances de la Mancomunitat de Catalunya

JOSEP MUNTANER I PASQUAL
Institut d'Estudis Catalans

Resum

L'obra magna de la Mancomunitat de Catalunya implicava la necessitat d'un endeutament públic per aconseguir més recursos dels que estrictament tenien les quatre diputacions mancomunades. Així ho permetia el tercer article del Reial decret del 26 de març de 1914, de l'Estatut de la Mancomunitat de Catalunya. A tot Espanya, el Reial decret de mancomunitats del 1913 només fou recollit per Catalunya, per la força regeneradora que tenia. Era una possibilitat important, però aquesta ambició implicava un enorme esforç financer. Tan sols la Diputació de Barcelona tenia la capacitat dinerària per a fer-lo. Un plantejament integral com el de Catalunya, modern, racional i suficient, encara no l'havia fet cap estat d'Europa ni cap regió europea, i encara menys dins l'Espanya posterior a la desfeta colonial del 1898. A les àrees europees més desenvolupades per la creixent industrialització, s'havien anat construint infraestructures, però només segons el peremptori desplegament fabril. Enlloc, però, amb la coherència i l'amplitud de l'endegament territorial plantejat per la Mancomunitat de Prat de la Riba. Catalunya era l'únic lloc d'Europa on hi hagué un polític amb una visió tan ampla com la d'ell, que plantejà i executà un projecte territorial complet i coherent. Però el finançament no fou suficient. L'emissió de deute públic no aconseguí aportacions suficients. Alguns testimonis indiquen que el motiu fou la migrada aportació bancària. Només s'hi pot fer alguna suposició, sense cap certesa. Aquest divorci pot fer creure que l'obra de la Mancomunitat podia haver arribat a ser inviable, si la institució hagués durat més temps. Aquest allunyament de la banca respecte a la Mancomunitat pot ser una taca en la història del primer pas efectiu del ressorgiment nacional català. Tot i això, la guspira i l'obra feta de la Mancomunitat, cal rememorar-les per sempre.

Abstract

The job of the Mancomunitat de Catalunya entailed the need for public debt in order to attain more resources than the four unified provincial councils strictly had. This was allowed by the third article of the Royal Decree issued on the 26th of March 1914, on the Statute of the Mancomunitat de Catalunya. In all of Spain, only Catalonia seized upon the opportunity offered by the 1913 Royal Decree on Commonwealths because of its

regenerative force, and only the Diputació de Barcelona had the economic wherewithal to do so. A holistic approach like Catalonia's, modern, rational and self-sufficient, had never before been tackled in any state in Europe or in any European region, much less in Spain after the 1898 colonial defeat. Infrastructures had been built in the European regions which had been the most developed based on increasing industrialisation, but only according to the peremptory rise of factories. However, nowhere had this occurred with such coherence and breadth of territorial organisation as what was undertaken by Prat de la Riba's Mancomunitat. Catalonia was the only place in Europe where there was a politician with such a sweeping vision as Prat de la Riba's, and he planned and executed a comprehensive, coherent territorial project. However, the financing was not sufficient, and the issuance of public debt did not raise enough funds. Some testimonies indicate that the reason was the paltry contributions by the banks, but this can only be a supposition without any clear proof. This divorce with the banks may lead us to believe that the Mancomunitat might have become unviable if the institution had lasted longer. While the distancing of the banks from the Mancomunitat may be a stain in the history of the first effective step in Catalonia's national resurgence, the impetus and the accomplishments of the Mancomunitat should always be remembered.

EL TESTIMONIATGE DEL CENTENARI

Fer sortir els diversos elements de la Mancomunitat de Catalunya serveix per a apreciar el seu sistema complex i acostar-nos una mica més a l'aire que s'hi respirava. Això va més enllà d'una exposició curta i per això no seguiré el fil dels grans treballs publicats, els quals expliquen conscienciosament les dades financeres de la Mancomunitat. Aquests són els d'Albert Balcells —amb Enric Pujol i Jordi Sabater—, Jordi Casassas i Ymbert, Jordi Pascual i Escútia, Francesc Cabana i Vancells i Josep Maria Carreras i Puigdemongas. Per tant, faré només una reflexió sobre alguns punts clau de llur exposició financera.

L'EUROPA SAGNANT: D'UN MONSTRE DE GUERRA A UN DRAC INFLACIONARI

La turbulència de la Guerra Gran, veritable massacre dels complexos militar-industrials dels estats europeus i de destrossa del territori, s'inicia pocs mesos després de la fundació de la Mancomunitat. D'una època normal, hom passà de cop i volta a una de dement. Malgrat la neutralitat, Espanya participà en una etapa d'economia de guerra i Catalunya féu de fàbrica per a les forces en lluita, amb la tramesa de productes bàsics per als combatents.

Es tractà, però, d'una economia eventual i artificiosa, amb les derives negatives de mercat negre, negocis fàcils i escolament dels diners públics, la qual no afavorí la creació a Catalunya d'estructures i xarxes productives sòlides. Acabada la Guerra Gran, el 1919, la borrasca financera a Catalunya també desaparegué. Arreu, la guerra trencà durant gairebé tota una generació els equilibris que havia produït

la prosperitat anterior. És clar que aquella estabilitat era precària, fet que els seus contemporanis no arribaven a captar. El món s'acostava a una nova perspectiva d'inestabilitat.

L'economista rus Nikolai Kondratiev presentà, en aquella època, les dites «onades llargues», un cicle de més o menys cinquanta anys de duració, amb una fase expansiva i una altra de recessiva. Aquestes fases resultaven de les anàlisis de preus de producció, taxes d'interès, dades bancàries, etc. La fase de 1896-1920 era ascendent i la de 1920-1947, descendent. Aplicades a la vigència 1914-1925 de la Mancomunitat, la situen al mig de la inflexió de la fase positiva vers la negativa.

Conjunturalment, la tendència econòmica es capgirà: d'afluent a restrictiva. Políticament, hi havia esclats d'alegria, originats pel president dels Estats Units T. W. Wilson —al Tractat de Pau de París (1919-1920)—, en esdevenir de cop estats nous les antigues nacions immersides en els imperis derrotats.

LA HIPÒTESI DE LA INVIABILITAT FINANCERA DE LA MANCOMUNITAT

Un possible desxiframent de les finances de la Mancomunitat passa per l'intent d'argumentar l'encert o l'error d'un tema plantejat per mi anteriorment a l'article «L'enigma financer de la Mancomunitat» (a *Serra d'Or*, núm. 652, abril de 2014). Hi deia: «La hipòtesi a establir és que la Mancomunitat financera era inviable congènitament.» La meva presumpció era la inviabilitat financera de la Mancomunitat. Aquest apuntament d'aleshores, el desenvoluparé ara, en aquest Simposi del centenari, a l'Institut d'Estudis Catalans (dirigit per la Secció Històrico-Arqueològica). Són sis els aspectes que consideraré: 1) La trampa del *localisme*. 2) La paradoxa del projecte. 3) La fallida de l'endeutament. 4) El miratge de les delegacions. 5) El temps curt. 6) L'esperit espanyol.

1. La trampa espanyola del localisme de la Mancomunitat

La primera explicació que ens permet d'analitzar l'escassetat financera amb la qual hagué de lluitar la Mancomunitat és l'estranya limitació del Govern espanyol en elaborar el Decret llei de les mancomunitats espanyoles. També es pot dir que podia ésser una trampa al mig del camí de la Mancomunitat de Catalunya per a estigmatitzar d'entrada aquest projecte, l'únic adoptat a tot Espanya. Segons els polítics i els intel·lectuals espanyols, Catalunya era —i sembla que continua essent-ho cent anys més tard— l'enemic intern a trabucar o ensibornar sense limitacions.

Penso que es tracta més del primer cas —limitada capacitat política— que del segon —la trampa—. Però el resultat final fou idèntic: arribà a ofegar tant la Mancomunitat que aquesta hagué de capgirar necessàriament la política general establerta en la seva fundació.

El mot clau que ho explica és el de *local* i el seu derivat sistèmic, *localisme*. Els reials decrets de 1913 i 1914 parlen d'un magne problema de «descentralització administrativa», a resoldre mitjançant la reforma del «Règim local». L'eina miraculosa era, a l'inici del segle xx, «l'associació o mancomunitat d'ajuntaments i de diputacions provincials».

Si un ajuntament és clarament local, podem considerar inapropiat aquest caràcter en una diputació, pel fet que la seva àrea territorial conté una teranyina d'ajuntaments. Però, segons el dret administratiu, una diputació provincial forma part de l'Administració local.

Això volia dir, doncs, que la corresponent escena financera de la Mancomunitat era també, d'entrada, la pròpia d'una entitat local. Tot i que, en el cas d'aquella, tingués realment una dimensió regional.

Aquí s'esdevé la primera paradoxa: la Mancomunitat és local, tot i que té la mida de regió i, a més i més, en el cas català, amb un immens valor històric i patrimonial. Tenia, doncs, una operativa limitada, controlada, insuficient, d'acord amb un *localisme* espanyol d'estar per casa, primitiu i modest, que no tenia res a veure amb la realitat catalana i tampoc amb la seva potencialitat econòmica.

Amb les finances passa igual. Potser, amb un possible petit progrés: l'agregació dels pressupostos permet un embrió de sinergia financera, és a dir, d'intensificació dels efectes primaris que resulten de la simple suma de xifres de les quatre diputacions. O, fins i tot, més enllà d'embrionari, de poder arribar a una caixa gran, mercès a la Diputació de Barcelona, la qual cosa permeté una distribució més equitativa en tot el territori català, tal com, atesa la visió nova de la Mancomunitat, va passar.

Existia, també, la possibilitat d'emprèstits. Però, de fet, des del naixement de la Mancomunitat, el modest *localisme* vigent constrenyia tant la possible feina a fer com els diners dels quals disposar en inversions només locals.

La llei espanyola, pretesament reformista i descentralitzadora, era filla, ben bé, d'un altre món. De visió curta i en podríem dir, també, de mentalitat local. No tenia res a veure amb allò projectat per Catalunya, i que Madrid, per més vergonya encara d'aquesta contradicció, sabia prou bé. Una mescla detonant, ben estranya. Duia essencialment a una inviabilitat, per raó de l'absurditat paradoxal de la suma regional i local.

2. *La paradoxa del projecte mancomunitari*

L'envit econòmic, social i cultural, és a dir, polític, de la Mancomunitat no era de cap manera local, sinó, com se'n deia aleshores, regional. Havia estat explicat i aclarit com mai per autors catalans, de dreta i d'esquerra. Finalment, es produí la brotada de la Mancomunitat. Se la podia assimilar —amb tota la prudència de les

enormes diferències en tots sentits— a allò que després, als anys trenta, el president F. D. Roosevelt en va dir, als Estats Units, la política del New Deal. Aquest Nou Tracte volia conjurar la magna depressió en aquella federació. Es tractava de fer tot allò que calgués perquè aquell megapaís d'Amèrica arribés a veure la llum i a sortir del pou.

La Mancomunitat volia crear un món propi, potser no perfecte, però sí nou. Què podia voler dir, si no, la Catalunya-ciutat d'Enric Prat de la Riba i Gabriel Alomar? Era una recreació urbanística —en el millor sentit del mot— de la Catalunya dividida en àrees rurals endarrerides i àrees urbanes amb serveis. A la Itàlia de B. Mussolini, es pot llegir la gran descripció d'aquesta fractura a la novel·la de Carlo Levi *Crist s'ha aturat a Èboli* (1935).

La Catalunya-ciutat era una revolució territorial *avant la lettre* que conduïa necessàriament a una transformació econòmica i social. Catalunya bullia de forma intel·ligent i, sobretot, vital. De fet, el mite de la Catalunya-ciutat trinxava del tot el localisme espanyol, primari, de simples accions municipals. Era la paradoxa innovadora del mateix Prat, mort ja el 1917.

Els catalans volien substituir la descurança del Govern d'Espanya envers ells per una responsabilitat autònoma, feta mitjançant l'invent propi de la Mancomunitat. L'endegament territorial era com una «denominació d'origen protegida» amb la qual la Mancomunitat volia arribar a fer el seu fet, portador d'un avenir clar, racional com era. No de lluna en un cove, imaginària, com la del Parlament espanyol.

Els politicastes d'allà havien de quedar estupefactes en advertir els equips de planejadors i executors d'una política de foment de múltiples irradiacions. No gens *local*, sinó innovadora del tot. Però, així i tot, no abandonaren llur immobilisme i llur burocratisme. La Mancomunitat espanyola no era cap carta magna, només un principi jurídic dessaborit, però gens econòmic ni financer. De seguida s'adonaren que la carta magna dels catalans era llur Mancomunitat.

Aquesta havia preparat i engegat una mutació econòmica i territorial catalana de soca-rel. Parlaren, doncs, menyspreativament, de «delirio de grandeza», de «vida pródiga y desbarajustada» d'uns catalans que, sense ells, volien fer el desenvolupament territorial d'una incompreensible Catalunya-ciutat. En la liquidació de la Mancomunitat, els espanyols arribaren a parlar de despeses «en voluminosas collecciones de literatura ditirámica i de vanos, ridículamente vanos, ensueños de nacionalismo platónico». Un complex d'amos davant esclaus cultes.

3. *La fallida inexorable de l'endeutament públic*

Podríem dir-ne, també, el calvari dels emprèstits. Només n'hi hagué dos en la curtíssima vida d'onze anys de la Mancomunitat.

El primer, l'any 1914, immediat a l'engegada, per un import de quinze milions de pessetes. Era, sobretot, per a «encebar la bomba», és a dir, elaborar el projecte i posar-lo en marxa. Fou important, a més d'això, perquè equivalgué al 33 % de les despeses efectuades en la primera etapa, de 1915-1920.

El segon emprèstit, de l'any 1920, aprovat inicialment per seixanta milions —però d'esperada subscripció real de només cinquanta—, no hi arribà ni de lluny; tot just féu vint-i-cinc milions. Equivalgué només al 19,6 % de les despeses a efectuar en el quadrienni 1920-1923. Un fracàs considerable i, potser, inesperat per als dirigents.

Una situació desequilibrada, però sobretot desequilibradora de la Mancomunitat. L'esbiaixament de la corba dels ingressos respecte a la de les despeses fou un problema de dèficit provisorí que obligava a un ajustament econòmic no gens fàcil. Era aplicar la funció d'identitat entre l'una i l'altra per a refer l'equilibri, tot i que els dèficits també feren aparició, però en general de forma eventual.

Albert Balcells ho ha diagnosticat així:

Els recursos aconseguits estaven notablement per sota dels objectius fixats pel pla sexennal. N'eren les causes, la depreciació del poder adquisitiu de la moneda, el descens de la confiança davant el volum de deute en circulació i la manca d'expectatives que augmentessin la base fiscal mancomunada davant la negativa de qualsevol traspàs d'impostos de l'Estat. No fou suficient que la Caixa de Pensions s'encarregués del servei de tresoreria amb el corresponent servei a la Mancomunitat. Dependre de la borsa per a col·locar el deute tingué conseqüències negatives, en una època de crisi financera, després de la fallida del Banc de Barcelona a la darrereria de 1920.

D'una banda, doncs, l'evolució conjuntural fou l'inhibidor inesperat de l'optimisme polític de la Mancomunitat. Una variable externa a aquesta, però un condicionant irrefutable. Era el que podia moure els financers a mirar a una altra banda del projecte econòmic de la institució. S'iniciava així el divorci entre la incitació a la inversió i el risc que aquesta comportava. Eren a la fase depressiva de l'onada llarga de Kondratiev.

D'altra banda, la banca catalana havia estat descrita dramàticament —que no vol dir erròniament— per Pere Coromines, home de classe en l'àmbit econòmic. L'any 1908, sis anys abans de la naixença de la Mancomunitat i dotze abans de la fallida del Banc de Barcelona, deia: «L'estat de la nostra banca no és de crisi, és de decadència. No ens fem il·lusions, els catalans tenim avui una banca decadent; la seva depressió no és una corba transitòria, sinó una flexió de línia persistentment acusada.»

La Mancomunitat tractava oportunament amb els bancs i caixes, però aquests sembla que no hi havien respost prou bé, segons una nota del mateix Prat en relació amb el primer emprèstit, queixant-se de la indiferència de la Caixa de Pensions.

Francesc Cambó també suggereix a les seves memòries que, tant els papers financers de Prat com els del segon president, Josep Puig i Cadafalch, no foren gaire encertats i que calia «salvar» la Mancomunitat, i que en el darrer any de la seva existència normal se n'havia d'evitar la bancarrota.

S'hi poden fer alguns comentaris. Els demandants d'endeutament eren els mateixos capdavanters de la Mancomunitat, cosa lògica en una operació política d'envergadura, i tal com sempre ha estat així en situacions d'aquestes. Una relació que fa encarar dues figures contraposades. La primera és la del polític, creador i orientador màxim del projecte, que el veu transcendent i que creu que no ha de merèixer cap reticència perquè és un fet primordial, patriòtic com és. La segona és la del banquer, responsable màxim de la bona aplicació dels fons que li són sol·licitats. El problema és el que alguna vegada he descrit com el fenomen del «sincretisme financer».

Aquest és una mena d'arc de seguretat bancari. Consisteix a combinar i racionalitzar diferents criteris i pràctiques per a valorar l'efecte que pot tenir la decisió bancària, tant positiva com negativa. Sobretot, en el recobriment del capital i el cobrament regular dels interessos. No podem jutjar el sincretisme de 1914; no és el mateix que el de 2014, sense, però, que en aquesta darrera data hagi millorat gaire. És el que hem vist amb l'hecatombe dels bancs i les caixes d'estalvis de la darrera crisi. Mentre que, per exemple, les figures tan anacròniques com les de les famílies Rothschild i Warburg, i unes quantes més, han demostrat llur perícia secular, fins i tot en els més grans tràngols de la història financera.

Sembla que no hi ha rastre d'estudis sobre la capacitat d'absorció financera de les inversions de la Mancomunitat. Especialment les de llarga durada, tant d'obres com d'amortitzacions. Si n'hi hagués hagut, també seria difícil d'estimar ara si eren tècnicament bons o no.

Hi ha molts elements a considerar en les finances, a més dels bàsics de la comptabilitat. Per exemple, si es pensà, davant l'eixut financer, en la possibilitat d'operacions sindicades, catalanes, espanyoles (pel pes enorme, en aquella època, de l'economia de Catalunya a Espanya) o, fins i tot, internacionals (recorrent a financers francesos, anglesos, alemanys o d'altres).

Un tema singular és el de la possible fundació d'una Caixa de la Mancomunitat, diferent de la ja creada, el 1914, de Crèdit Comunal, especialitzada en ajuntaments, com es produí anys després (1926), per la Diputació de Barcelona, amb la Caixa d'Estalvis Provincial. Sembla que no s'hi volgué arribar. Hauria pogut canviar la situació marginal de la Mancomunitat i convertir-la en protagonista. Amb el finançament propi i potser també per a salvar el segon endeutament, tot i que l'ambient no era gens propici per a intentar-ho. No es pot dir gairebé res més sobre la viabilitat financera de la Mancomunitat, posada en qüestió.

Però els efectes sobre la redistribució de les despeses sí que s'han estudiat. És clar que la limitació dels recursos obligà a una redistribució de les inversions per

a afavorir les que en podríem dir més toves i, per tant, menys costoses i de termini més curt.

Això sembla que fou fet per un obligat criteri de salvaguarda i d'evitar dèficits que potser haurien estat insalvables. Aquesta adaptació racional a les possibilitats dels recursos mereix una valoració positiva, atesa la seva lògica.

Tot plegat, però, amb un canvi psicològic, perquè els vents de tempesta ja començaven a estripar les veles de navegar. El factor temporal esdevingué la veritable espasa de Dàmocles de la Mancomunitat.

Concloc aquest apartat de la fallida de l'endeutament sumant-me a la conclusió de J. M. Carreras i Puigdengolas en el seu article a la *Revista de Catalunya* d'enguany. Hi diu: «Examinades les finances com a reflex de l'activitat de la Mancomunitat es pot considerar que va ser un bon assaig. Però, en allargar-se, és a dir, en intentar passar del prototip a l'escala real, quedà ben palès que no existien les condicions, com a mínim econòmiques, perquè el resultat fos reeixit.»

4. *El miratge de les delegacions del Govern d'Espanya a la Mancomunitat*

Prat de la Riba en el seu primer discurs a la Mancomunitat digué que «després de les competències de les diputacions n'havia de rebre també algunes de les que exercia l'Estat». La feina capital dels primers anys era «estudiar, preparar i obtenir les delegacions segons les quals la Mancomunitat, tot i que tenia la personalitat necessària, no era res com a poder». L'única explicació d'aquesta il·lusió és que els polítics espanyols ho havien promès inicialment de paraula.

Fou un miratge. La institució mai no obtingué cap delegació, ni quan la Lliga Regionalista entrà al Govern d'Espanya. La Mancomunitat se'ls havia cregut i quedà sempre amb un pam de nas. Joc brut polític? Potser, més aviat, prevaricació espanyola, falsa i deshonest. El complex d'abandonisme que tingué la Mancomunitat en fou el gran impacte negatiu. En resultà, així, una entitat sense poder perquè no tenia finances.

5. *El temps com a variable financera esmussadora*

És de suposar que el contuberni del general Primo de Rivera per fer el seu cop d'estat havia d'arribar aviat a les orelles fines de la Mancomunitat. Es volia fer descarrilar el tren renovador de Catalunya, com a entitat *unida* d'empenta dinàmica. Entre els càrrecs a imputar, per a justificar el cop d'estat, hi havia la Mancomunitat. N'era culpable per haver volgut crear un món català, amb senyals d'identitat pròpia, diferents dels de l'Espanya majoritàriament castellana.

El temps de possibles realitzacions de la Mancomunitat tenia, doncs, data de caducitat un o dos anys abans del cop d'estat. El llarg termini, bàsic en el maneig

financer, ja no valia. Ja no hi havia possibilitat de noves inversions, les quals en els casos d'aplicacions «dures» exigeixen períodes llargs, tant per a les obres a fer com per a l'amortització dels emprèstits. El futur cert ja no hi era; o ja no era aplicable.

El temps manava i el calendari per a intentar suplir la pròpia incapacitat financera mitjançant endeutaments s'havia esfumat. La situació temporal esdevingué impalpable i la inviabilitat financera de la Mancomunitat passà a ésser deturpada. El potencial econòmic de Catalunya, objectiu prioritari de la Mancomunitat, ja no tenia perspectiva temporal.

6. *La raó privativa de l'esperit espanyol*

Crec que la història de la Mancomunitat de Catalunya —propulsió, creació i destrucció— serveix, també, per a situar en un plantejament paradoxal de visions i d'accions els dos actors vius d'aquesta experiència a Europa: Catalunya i Espanya, la qual començà en democràcia i acabà en dictadura.

Cito, de passada, dos autors que emmarco indirectament en el fet «Mancomunitat de Catalunya» i tot allò que aquesta ha suscitat en la meva exposició. El sentit d'això és de posar en relleu que la raó privativa de l'esperit espanyol ha estat el tendó d'Aquil·les de la «nació catalana d'Europa».

La primera obra és del cirurgià Josep Trueta i Raspall: *L'esperit de Catalunya* (1940). És un intent reeixit de donar a conèixer l'entitat nacional catalana al món, basant-la sobretot en els grans pensadors que han elaborat l'essència de la nostra identitat. L'obra conclou: «Una altra vegada, en un futur pròxim, Catalunya renaxerà. Pacíficament, desitjosa de ser una bona veïna entre bons veïns. Però serà aspirívola, enfollida i suscitadora de permanents conflictes, si és torturada.» Jo hi afegeixo: és lògic de qualificar la Mancomunitat de martiritzada, perquè era una esperança que fou destruïda del tot.

La segona obra és la del professor alemany de literatura Horst Hina: *Castella i Catalunya en el debat cultural 1714-1939. Història de les relacions ideològiques catalanocastellanes* (1986). Intenta desxifrar la incompatibilitat entre les dues àrees culturals remarcables de l'Estat. Hi aporta anàlisis i documents sobre els contactes entre intel·lectuals de banda i banda i com han reflectit, en llur contraposició, llur diferència nacional. Conclou l'epíleg de l'obra: «La història ha demostrat que la llibertat només és practicable quan n'existeixen les condicions prèvies; en altres paraules, si la Catalunya "catalana" té la possibilitat de desenvolupar-se lliurement, sense interferències, si pot, en suma, actuar com a interlocutora del mateix rang, si té el pes suficient en el diàleg.» Jo hi dic: la Mancomunitat fou una història d'amo i de «serfs voluntaris» (segons l'obra d'Étienne de La Boétie *Discurs de la servitud voluntària*, 1576, contra la tirania), sense cap desenvolupament lliure, amb interferències, amb un desigual rang interlocutori i de diàleg, sense que Catalunya hi tingués cap pes.

Acabo aquesta exposició amb una petita metàfora de ficció de la novel·la de Jonathan Swift *Els viatges de Gulliver*. Els catalans de la Mancomunitat serien els lil·liputencs que volien empresonar un gegant maligne, el Gulliver espanyol. El van enxarxar sobre llur territori nacional, Catalunya. Però aquell tallà els nusos de la xarxa d'un cop de sabre. És la paradoxa d'un «massa gran» enfrontat a uns «massa xics». Com han dit Trueta i Hina, cal un reequilibri honest que supprimeixi les inequívocament diferències abusives.

Tal com va raonar l'eminent historiador francès Fernand Braudel, el passat serveix, també, per a explicar el nostre present.

NOTA BIOGRÀFICA

Josep Muntaner i Pasqual (Barcelona, 1939) inicià l'activitat com a economista en la primera autopista espanyola: Bilbao-Behobia-Irun. Fou fundador i director del CEDEC (Centre d'Estudis Interprofessionals de Desenvolupament i Urbanisme). Fou cap d'estudis i màrqueting del Banc d'Europa, fundador dels dos instituts financers de la Generalitat de Catalunya (va ser director general de l'Institut Català del Crèdit Agrari, i president i director general de l'Institut Català de Finances,), assessor del conseller d'Economia i col·laborador en altres entitats financeres. Ha estat president de l'Associació de Bancs Transfronterers Francoespanyols. És membre de l'Institut d'Estudis Catalans des del 1979 (ha estat tresorer de l'IEC i president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials). Com a llicenciat en ciències de la informació, fou director (encobert, en l'etapa franquista) de la revista *Promos* i col·laborador econòmic en diversos diaris (*Avui*, des que es va fundar), revistes catalanes i algunes en espanyol, com ara *Destino* i *La Gaceta de los Negocios*. Va ser director del programa de TVE2 *Català de primera mà*, i membre del Consell Consultiu de Radiotelevisió de Catalunya. Ha estat ensenyant en diverses universitats i entitats sobre economia catalana, europea i transfronterera francoespanyola (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Girona i Universitat de Perpinyà). Ha estat membre del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya. Ha publicat diverses obres d'economia aplicada.